

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 28 April 1909, kl. 1 e. m.

Sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande i anledning af väckta motioner om ändringar i gällande förordningar angående försäljning af brännvin samt vin och öl.

Förutom de motioner om ändring af gällande bestämmelser rörande utskänkning af brännvin, vin och öl å passagerarfartyg, öfver hvilka sammansatta bevillnings- och lagutskottet redan afgifvit yttrande, hafva jämväl för förberedande behandling till utskottet öfverlämnats tre inom Andra Kammaren väckta motioner, afseende ändringar i såväl gällande brännvinsförsäljningsförordning som förordningen angående försäljning af vin och öl.

Så har herr *Ernst Beckman* jämte sju andra ledamöter af nämnda kammare i motion n:o 125 yrkat, »att Riksdagen ville för sin del besluta, att mom. 1 och mom. 4 i 16 § i gällande förordning angående försäljning af brännvin må utgå, likasom i förordningen förekommande hänvisning till berörda lagrum.»

*Motion II:
125.*

Till stöd för detta yrkande har anförts:

»Enligt 16 § 1 mom. i kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin kan »klubb eller annan förening», efter vederbörande kommunalstyrelses hörande, af Konungens befallningshafvande tilldelas rätt under högst ett år i sänder. att utskänka brännvin åt sina medlemmar och inbjudna gäster, och jämlikt 4 mom. i samma paragraf äger Konungens befallningshafvande, där i annat fall än förut i paragrafen är sagdt värdshusrörelse för någon del af året tillfälligtvis

kan vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller där trupp eljest är för flera dagar sammandragen, att för kortare tid än år meddela rättighet till brännvinsutskänkning på därom af vederbörande gjord ansökning.

Samtliga de s. k. tillfälliga utskänkingsrättigheter, som omförmälas i förenämnda paragraf i brännvinsförsäljningsförordningen och om hvilka det ligger i Konungens befallningshafvandes makt att ensam och allena besluta, ha alltid af nykterhetsvännerna med rätta betraktats med oblida ögon. Då den nu gällande förordningen af Kungl. Maj:t framlades för godkännande vid 1905 års riksdag, restes mot 16 § i dess dåvarande lydelse ett starkt motstånd. Sålunda påyrkades i två inom Andra Kammaren väckta motioner borttagandet af hela denna paragraf, och ett stort antal ändringsyrkanden framställdes af flera motionärer i båda kamrarna i fråga om hvarje moment, då särskilda restriktioner utöfver de af Kungl. Maj:t föreslagna ansågos erforderliga med afseende å förevarande slag af utskänkingsrättigheter. Men mycket blef den gången ej vunnet. Åt Konungens befallningshafvande inrymdes den allra vidsträcktaste befogenhet att utdela till namnet tillfälliga, men därför icke mindre verkningfulla utskänkingsrättigheter, äfven mot vederbörande kommunalmyndigheters direkta afstyrkande, ja, i enlighet med ofvanberörda 4 mom., till och med utan dessas hörande.

Nu måste tiden anses inne att få bort åtminstone de mest förhatliga fallen, de båda nämligen, som innehållas i 1 och 4 mom. i ifrågasvarande 16 §.

Det föreligger icke något som helst giltigt skäl, hvarför en särskild brännvinsförsäljningsrätt skall vara förbehållen klubbar och dylika inrättningar af privat natur. En sådan rätt måste fastmer anses såsom synnerligen olämplig. Utdelandet däraf kan icke annat än bli beroende på fullständig godtycklighet i de fall, då konkurrens inträder mellan flere föreningar, eller också skall rättighet meddelas i hur stor utsträckning som helst till hvarje förening, som därom gör framställning och mot hvilken inga speciella obehörighetshänsyn kunna påvisas. Och ändå har törhända föreningen kommit till stånd med hufvudsakligt syfte att just ernå en utskänkingsrätt. Vidare må anmärkas, hurusom, då en klubb alltid mer eller mindre har karaktären af enskildt sällskap, det för polismyndigheten är hart när omöjligt att där öfva nödig tillsyn. Lagöfverträdelser kunna alltså utan påföljd utöfvas och hvarje handa missbruk bedrifvas utan att behöfva komma i offentlighetens ljus. Den fara, som ligger häri, och de betänkliga följder i flera hänseenden, som en dylik utskänkingsrörelse inom slutna väggar kan föra

med sig, mana på det allvarligaste till ett ingripande. Såsom i det hela *skadlig* och för ifrågavarande föreningar *ingalunda oundgängligen nödig* bör följaktligen en utskänkingsrätt af omförmälda slaget icke vidare få förekomma.

Hvad härefter angår de i 4 mom. åsyftade rättigheter, skulle dessa egentligen endast ifrågakomma i anledning af offentliga tillställningar af ett eller annat slag, men momentets affattning lägger i Konungens befallningshafvandes hand att meddela rätt till brännvinsutskänkning i hvilka fall som helst, utom vid läger eller där trupp eljest för flere dagar sammandrages, allenast med den begränsningen att tiden skall vara kortare än år. Olämpligheten af en så vidsträckt maktfullkomlighet hos Konungens befallningshafvande i fråga om beviljandet af brännvinsutskänkingsrätt ligger i öppen dag. Den kan leda och har också, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, ledt till missförhållanden af flerehanda art. Äfven där »värdshusrörelse för någon del af året tillfälligtvis kan vara af omständigheterna påkallad», bör rättighet att utskänka spritdrycker icke kunna få meddelas i annan ordning än författningen i öfrigt föreskrifver.»

Samma motionärer hafva i motion n:o 126 anført:

Motion II:
126.

»Uti 9 § 3 mom. i kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl berättigas Konungens befallningshafvande att, där i annat fall än förut i nämnda paragraf är sagdt utskänkingsrörelse kan komma i fråga att under endast någon del af året utöfvas, för kortare tid än år meddela rättighet till utskänkning af vin eller öl på därom af vederbörande gjord ansökning; och enligt påföljande 10 § äger Konungens befallningshafvande jämväl att, därest sådant finnes vara nödigt, på ansökning lämna tillstånd att vid bestämdt tillfälle utskänka vin eller öl.

I en annan af undertecknade denna dag väckt motion ha vi på anförda skäl påyrkat borttagandet ur gällande brännvinsförsäljningsförordning af Konungens befallningshafvandes rätt i vissa fall att bevilja s. k. tillfälliga brännvinsutskänkingsrättigheter. Samma olägenheter, som kunna härledas af Konungens befallningshafvandes maktfullkomlighet i sistnämnda afseende, ha visat sig uppstå af den åt Konungens befallningshafvande i förstberörda fall medgifna befogenhet att, utan ens de kommunala myndigheternas hörande, till obegränsadt antal kunna utdela rättigheter till försäljning af vin eller öl.

Ett särdeles belysande fall, som blifvit oss meddeladt, må här anföras. Oaktadt ingen brist på utskänkingsställen i staden inom bro-

arna här i Stockholm är rådande, har öfverståhållareämbetet dock år efter år beviljat tillfälliga utskänkingsrättigheter vid Riddarholmshamnen att gälla för seglationstiden, trots det *samtliga* hamnplatsen trafikrande ångbåtsbefälhafvare och därstädes arbetande affärsmän hos ämbetet petitionerat om dessa tillfälliga rättigheters indragning.

Vidkommande särskildt 10 §, mötte densamma, då förslaget till ifrågavarande förordning vid 1905 års riksdag framlades för godkännande, ett starkt motstånd. I icke mindre än sex särskilda motioner påyrkades att de i denna paragraf förekommande bestämmelser icke skulle i förordningen inflyta. Vi åtnöja oss med att hänvisa till de invändningar, som därvid framfördes, då enligt hvad erfarenheten mångenstädes gifvit vid handen, fullgiltigheten af desamma varit otvifvelaktig.

Med stöd af hvad vi sålunda anført, få vi hemställa, att Riksdagen ville för sin del besluta, att mom. 3 i 9 § samt 10 § i gällande förordning angående försäljning af vin och öl må utgå, likasom i förordningen förekommande hänvisning till nämnda lagrum.»

Motion II:
159.

Slutligen har herr *Knut A. Tengdahl* i motion N:o 159 hemställt, »att Riksdagen för sin del ville besluta följande ändringar i kungliga förordningen angående försäljning af vin och öl af den 9 juni 1905, nämligen:

7 § mom. 1. Tillstånd — — — — meddelas för ett eller flere, dock högst tre *försäljningsår*, räknade fr. o. m. 1 oktober t. o. m. 30 september följande år.

Mom. 2. Vill någon erhålla sådan utskänkingsrätt — — — — göre före utgången af *maj* månad näst före det *försäljningsår*, hvarunder utskänkningen skall börja, — — — — skriftligen ansökan.

8 §. — — — — Sådant tillstånd meddelas — — — — efter det i *Stockholm stadsfullmäktige*, i annan stad än *Stockholm magistrat* — — — — blifvit hörda.

9 §. (Tillägg) Om begäran om dylik rättighet för mindre tid än fullt år återkommer år efter år för samma lokal, behandlas den enligt § 7 som gällde den helt år.

20 §. (Nytt) Innan ansökning om rätt att enligt denna förordning utskänka vin eller öl utlämnas till yttrande af *magistrat, stadsfullmäktige, kommunalstämma eller kommunalnämnd*, skall den för rörelsens bedrivande ifrågasatta lokal undergå besiktning genom *hälsovårdsnämnd* eller, där sådan ej finnes, genom tre af behörig kommunalmyndighet utsedda personer, af hvilka två skola vara antingen bägge byggnadskunniga eller den ena byggnadskunnig och den andra läkare, därest sådan finnes att å platsen tillgå. Besiktningsmännens ut-

låtande skall afse, huruvida lokalen står i öfverensstämmelse med fordringarna i § 19 eller hvad som må kunna göras för att bringa den i sådan öfverensstämmelse. Utlåtandet medföljer till de myndigheter, som enligt denna förordning skola vidare höras. Var lokalen vid besiktningen icke i författningsenligt skick, skall, därest tillstånd till utskänkning befinnes kunna gifvas, underrättelse om bägge dessa förhållanden meddelas sökanden. Tillstånd utfärdas först efter det besiktningsmännen på grund af ny besiktning meddelat, att lokalens beskaffenhet icke lägger några hinder i vägen. Hvad här är sagdt, gälle ock då försäljningsställe ombytes.

Kostnaden för besiktning (= nuvarande) — — — — —

(Nytt). Besiktningsmännen äro skyldiga att träffas å bestämda tider och mot afgift, som af behörig kommunal myndighet bestämmes, tillhandagå sökande med råd och upplysningar, äfvensom företaga förberedande besiktningar.

21 §. Ifrågasättes ombyte af försäljningsställe, skall ansökan därom ske hos den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen, och skall ansökan om flyttning med afseende på lokala myndigheters hörande behandlas på samma sätt som i § 7 stadgas angående behandlingen af ansökningar för helt försäljningsår.

Utskottet torde göra de tillägg och omformuleringar, som af yrkandena ofvan föränledas.»

Till stöd för detta yrkande har motionären anfört:

»Förordningen angående utskänkning af vin och öl har vid den praktiska tillämpningen, särskildt i rikets största kommun, visat sig i flera hänseenden otymplig att handskas med. Härmed några få exempel:

Utskänkingsåret

är i förordningen satt lika med det borgerliga året. Opraktiskheten häraf har insetts af Stockholms stadsfullmäktige, som i skrifvelse till Kungl. Maj:t begärt sådan ändring, att året sammanfaller med de mest gängse hyrestiderna 1 oktober—30 september. Mot ändringen har från framstående nykterhetshåll invändts, att den vore olämplig ur — rusdrycksstatistikens synpunkt. Den invändningen förstår jag inte, då jag anser, att statistiken skall spegla lifvet, men ej må lifvet tvingas in i vissa former för att göra statistikens utarbetande eller handhafvande bekvämare.

Stockholms stadsfullmäktiges skäl för den begärda ändringen ha hufvudsakligen varit det orimliga i att personer, som ej kunna få utöfva utskänkingsrätt förrän från den 1 januari, dock nödgas hyra lokal redan från 1 oktober. Med nuvarande bestämmelser om tid för utskänkingsår och tid för ansökningarnas inlämnande kan det ej und-

vikas, att hela den årliga pröfningen går öfver in på den tid, från hvilken utskänkningsrätten eventuellt skall börja — åtminstone bli i många fall tillståndsbevisen icke utskrifna förrän på nyåret. I alla händelser kunna icke stadsfullmäktige vara färdiga med sina utlåtanden förrän sökandena redan nödgats hyra och kanske flyttat in i respektive lokaler sedan en tid tillbaka. I icke få fall inträffar, att ansökningar, på hvilkas pröfning nedlagts åtskilligt arbete, måste återtagas eller i allt fall förfalla därför, att husvärdarna ej velat hålla frågan om fast hyrning öppen längre. En del värdar vilja ej hyra ut villkorligt, hvadan åtskilliga sökande hellre i ovisshet hyra fast än att lokalen skall gå dem ur händerna.

Alla dessa olägenheter skulle aflägsnas eller minskas, om utskänkningsåret sammanföle med det mest vanliga hyresåret 1 oktober—30 september och tiden för ansökningarnas inlämnande motsvarande framflyttades.

Pröfningsproceduren.

Ansökningarna om rätt att för följande år utskänka vin eller öl skola vara inlämnade till Konungens befallningshafvande före den 31 augusti. Sedan yttrar sig polismyndigheten i rapporter, där lokaler och dylikt jämförelsevis litet vidröras, sättet för serveringen och dylikt mycket välbehöfliga upplysningar inte alls lämnas, men de fall uppräknas, då sökanden fått plikta för utskänkning åt berusade, olaga gästning eller dylikt. Därpå skickas handlingarna till kommunalmyndigheten, stadsfullmäktige eller motsvarande. (Här i Stockholm utse stadsfullmäktige för granskningen inom sig en kommitté af 9 personer, som för hvar sitt polisdistrikt bese lokalerna och i öfrigt afge sitt votum om lämpligheten att på angifven plats ha ett utskänkningsställe af ifrågasatt slag). Kommunalmyndigheten fattar till- eller afstyrkande beslut, hvar efter handlingarna återgå till Konungens befallningshafvande. Vid bifall där till ansökningen utfärdas ett så kalladt tillståndsbevis, i hvilket först säges, att Konungens befallningshafvande lämnat tillstånd, men några rader längre ned heter det, att tillståndet gäller icke(!) förrän några personer, som realiter äro att anse såsom Konungens befallningshafvandes tjänstemän, de så kallade besiktningsmännen, besiktigat lokalen. Tillståndsbeviset, som sålunda faktiskt endast är interimistiskt tills det kompletterats med ett annat papper, kostar naturligtvis pengar, och så kostar besiktningen också några slantar. Detta få naturligtvis sökandena finna sig i, men nog är det i dubbel mening ovissa tillståndet för sökandena något besynnerligt. Det kan i alla händelser inträffa, att Konun-

gens befallningshafvandes besiktningsmän kassera en lokal, som Konungens befallningshafvande ad interim godkänt, och detta utan att sökanden haft någon laglig rätt att någonstans få några anvisningar angående lokalens inredning, belysning, ventilation och andra viktiga detaljer.

Detta sammanhänger med

Besiktningsmännens sammansättning och arbete.

Besiktningsmännen ha nämligen ingen skyldighet att ge några råd och anvisningar i förväg. De ha endast förbehållen rätt att kassera, när — allting står färdigt.

Med en så oerhörd makt borde åtminstone besiktningsmännen vara särdeles väl utvalda. Enligt förordningen bestå de af stadsfiskal eller annan kronobetjäning samt två andra af Konungens befallningshafvande utsedda personer. Någon garanti för sakkunskap i lokalfrågor finnes absolut inte. Den underligaste i samlingen torde på många ställen vara stadsfiskalen — icke sällan en för detta militär med några månaders bristfällig polisbildning. Äfven med någon gång högre kvalifikationer har han naturligtvis inte sådana för detta uppdrag. Några på sakkunskap grundade tillräckliga begrepp om nödvändiga rums-höjder och golfytör, belysning, ventilation med mera dylikt ha dessa herrar just inte. De bägge andra herrarna, hvilka som helst, kunna mycket väl vara lika omöjliga för ändamålet — i Stockholm äro de en ung jurist och en pensionerad militär.

Mig förefaller det alldeles tydligt, att besiktningsmännen böra vara mera sakkunnigt sammansatta och att de böra vara tillgängliga för allmänheten för afgifvande af råd och upplysningar. En lämplig sammansättning vore måhända: en hygieniskt bildad läkare, en arkitekt, en byggmästare. Man kunde ju också tänka sig att å ort, där hälsovårdsnämnd finnes, denna finge öfvertaga de så kallade besiktningsmännens roll. En följd af att besiktningsmännen icke äro sakkunniga och stadsfullmäktige (eller motsvarande) eller deras delegerade ju inte alltid kunna vara det, är, att de sökande mycket väl kunna få olika uppgifter om hur de böra inreda eller borde ha inredt sina lokaler. Det är naturligtvis en ren tillfällighet, om stadsfullmäktige eller deras delegerade äro tillräckligt sakkunniga, intresserade och människovänliga att ge de sökande de råd och upplysningar, som de icke ha rätt att få af besiktningsmännen.

Hur denna fråga om lokalbesiktningen än ordnas, torde det förefalla klart, att

Ordningen för pröfningen af ansökningar

är olämplig.

Besiktningsmännen eller de, som eventuellt komma att öfvertaga deras arbete, böra gifvetvis först pröfva lokalernas lämplighet, innan handlingarna gå till stadsfullmäktige (eller motsvarande): om nämligen ansökan i alla fall icke kan bifallas hvad lokalen beträffar, är det skäpligen onödigt att besvära oaflönade kommunalmän, upptagna oftast med en mängd andra uppdrag också, att yttra sig om läget.

Flyttningar.

Den §, som handlar om hur ansökningar om flyttningar af ölrättigheter skola behandlas, måtte vara något oklar. Åtminstone tolkar öfverståthållareämbetet i Stockholm denna § på ett sätt, som af stadsfullmäktiges kommitterade anses något olämpligt — minst sagdt. Ämbetet tager sig nämligen den friheten — som icke synes stå i öfverensstämmelse med andan i författningen — att dels afslå flyttningsansökningar utan stadsfullmäktiges hörande, dels bifalla sådana ansökningar, som stadsfullmäktige afstyrkt — något som icke får ske vid den årliga pröfningen. Det är möjligt, att detta besynnerliga beteende grundar sig på den uppfattningen, att, äfven om kommunalmyndighet skall beredas tillfälle att yttra sig, dess yttrande icke behöfver respekteras i lika mån i fråga om flyttning som i fråga om tillstånd för helt år.

Det kan mycket väl hända, att öfverståthållareämbetet kunde ha mycket god nytta af att alltid få stadsfullmäktige hörda vid frågor om flyttningar, då de kunde yttra sig ur synpunkter, som kunde vara afgörande i annan riktning än ämbetet möjligen tänkt sig. I det distrikt, jag har såsom en af stadsfullmäktiges i Stockholm kafékommitterade, har det inträffat, att en flyttning, som jag ämnade tillstyrka (jag var nämligen i förväg tillfrågad), blef af öfverståthållareämbetet utan stadsfullmäktiges hörande afslagen på grund af — en felläsning af en adress uppe i öfverståthållareämbetet.

Här i Stockholm arbetar stadsfullmäktiges kafékommitté ganska systematiskt på att sprida (eller indraga) en del kaféer, som ligga för tätt, och uppmanar därför årligen en hel del kaféidkare att söka sig andra lokaler. Nära nog de bästa uppryckningarna i lokalväg har man fått till stånd genom flyttningar. Men om öfverståthållareämbetet skall få afgöra flyttningar utan stadsfullmäktiges hörande eller emot deras afstyrkan, kan det lätt hända, att väsentliga förbättringar förhindras eller försämringar inträda.

Återstår mig att nämna några ord om så kallade

Tillfälliga rättigheter.

Det finns prejudikat på att ansökningar för del af år, men som regelbundet återkomma, när det gäller *brännvinsutskänkning*, böra behandlas som ständiga rättigheter. Oaktadt de §§ i de båda förordningarna, hvilka handla om dylika fall, äro skäligen lika lydande, medger öfverståthållareämbetet i Stockholm regelbundet återkommande ölrättigheter för kortare tid än år utan stadsfullmäktiges hörande. Så är t. ex. förhållandet med ett par serveringar vid Riddarholmen, hvilka, om de komme under stadsfullmäktiges hörande, med stor sannolikhet skulle indragas, emedan de äro föremål för ständiga klagomål. Tillståndet för centralstationen måtte också gifvas enligt paragrafen för tillfälliga rättigheter. Ett år kom järnvägsstyrelsens ansökan om ölrättighet för centralstationen fram till stadsfullmäktige. Man var då i tillfälle konstatera, att i denna statens byggnad fanns det uslaste i jorden nedgrädda kaffekök i hela staden, men när man började tala om behovet af förbättringar, kom järnvägsstyrelsen aldrig igen med någon ansökan. Förmodligen gör styrelsen upp med öfverståthållareämbetet och dess ibland mycket beskedliga besiktningsmän. Måhända kryper man därvid bakom en liten lucka i § 8, där det talas om, hvem som med afseende på servering vid järnvägsstationer skall höras »i annan stad än Stockholm samt å landet», men icke nämner något om hvem som skall höras i Stockholm.»

Bestämmelsen i 16 § 1 mom. i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, att klubb eller annan förening må, efter vederbörande kommunalstyrelsens hörande, kunna af Kungl. Maj:ts befallningshafvande tilldelas rätt att under högst ett år i sänder utskänka brännvin åt sina medlemmar och inbjudna gäster, infördes som bekant först genom nämnda författning i vår lagstiftning. Detta skedde dock ingalunda utan protester och uttalade farhågor inom Riksdagen, i hvilket hänseende påpekades svårigheten att vinna en jämn tillämpning af stadgandet och möjligheten af, att de klubbar och föreningar meddelade utskänkingsrättigheter skulle minska brännvinsbolagens för det allmänna bestämda vinstmedel och korsa bolagens bemödande att ordnande påverka brännvinsförbrukningen.

Enligt utskottets mening är också en utskänkingsrättighet af ifrågavarande slag synnerligen olämplig. Då en klubb eller förening alltid kommer att mer eller mindre behålla karaktären af enskildt säll-

*Utskottets
yttrande.*

skap, blir det hardt när omöjligt för polismyndigheten att utöfva någon tillsyn öfver där bedrifven utskänkningsrörelse. Denna rörelse lär också ej sällan utsträckas utöfver de tider, då utskänkning å de offentliga utskänkingsställena icke må äga rum, ett förhållande som, förutom att det frestar till ökad spritkonsumtion, måste anses särskildt otjänligt i klubbar, där unga män ofta utgöra flertalet af medlemmarne. Härtill kommer, att vederbörande kommunalstyrelse icke äger makt att förhindra tillkomsten af ifrågavarande rättigheter, i det att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, oberoende af hvad kommunalstyrelsen anfört, är oförhindrad att medgifva en dylik rättighet.

Då ej heller något behof af klubb rättigheter förefinnes — under den långa tid, då särskilda dylika rättigheter ej funnos, hafva, utskottet veterligen, några giltiga anmärkningar mot saknaden af sådana icke framkommit — finner utskottet sig böra hemställa om bifall till herr Ernst Beckmans m. fl. motion n:o 125 i denna del.

I nyssnämnda motion yrkas vidare, att 4 mom. i 16 § af brännvinsförsäljningsförordningen måtte borttagas.

De skäl, hvilka föranledt införande jämväl i 1905 års förordning af den rätt för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att meddela tillfälliga utskänkingsrättigheter i vissa fall, som äfven tidigare författningar i detta ämne upptagit, synas utskottet fortfarande vara giltiga. Utskottet håller jämväl före, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som handlar under ämbetsansvar, skall låta sig angeläget vara att icke enligt förevarande lagrum meddela rättigheter, som i själfva verket icke hafva någon tillfällig karaktär. Bestämmelserna i 4 mom. af 16 § hänföra sig emellertid enligt utskottets mening äfven till utvärdshus, sommarrestauranger och dylika lokaler, som allenast hållas öppna någon del af året. De rättigheter, som kunna beräknas återkomma år från år, lära dock, enligt hvad utskottet erfarit, i allt större utsträckning intagas bland de fasta rättigheterna inom vederbörande kommun, en anordning, som ur flera synpunkter synes efterföljansvärd. På grund af hvad sålunda anförts finner sig utskottet böra afstyrka förslaget om borttagande af 4 mom. i 16 § brännvinsförsäljningsförordningen.

Då utskänkning af vin och öl må utan tillstånd utöfvas af den, som äger rätt till brännvinsutskänkning, följer, att tillfälliga brännvinsförsäljningsrättigheter också medföra rätt till utskänkning enligt ölförsäljningsförordningen. Som utskottet ansett sig böra afstyrka borttagandet af 4 mom. i 16 § brännvinsförsäljningsförordningen kan utskottet ej heller förorda, att 3 mom. i 9 § af förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905 borttages. En rättighet efter sistnämnda

lagrum, meddelad särskildt och utan att bero af en tillåten brännvins-utskänkningsrätt, får väl i allt fall anses vara mindre oläglig än en rättighet af sistnämnda slag. Herr Beckmans m. fl. i motionen n:o 126 framkomna yrkande i nu förevarande del varder därför af utskottet afstyrkt.

För samma motionärers yrkande i berörda motion om borttagandet af 10 § i förordningen angående försäljning af vin och öl äro icke heller anförda skäl, som synts utskottet öfvertygande. Vid de undantagstillfällena, då en tillämpning af detta lagrum ifrågakommer, lära också i sammanhang därmed sådana bestämmelser af vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshafvande träffas, att några olägenheter icke kunna befaras af denna, en eller annan dag pågående utskänkningsrätt. Utskottet afstyrker alltså äfven hvad i motionen n:o 126 i denna del hemställts.

I herr Tengdahls föreliggande motion har först och främst förslagits sådan ändring i gällande förordning angående försäljning af vin och öl, att försäljningsåret måtte sammanfalla med hyresåret i stad och således beräknas från och med den 1 oktober det ena året till och med den 30 september det följande. Som bekant sammanföll före 1905 års förordningar om försäljning af brännvin samt om försäljning af öl och vin försäljningsåret i stad med hyresåret. Hufvudskälet till den ändring härutinnan, som genom nyssnämnda förordning skedde, var en del påpekade olägenheter med afseende å brännvinsförsäljningsafgifternas redovisning. Ehuru såsom motionären framhållit, i de större städerna vissa fördelar för innehafvarna af s. k. kafé rättigheter äro att vinna af försäljningsårets sammanfallande med hyresåret, kan dock utskottet icke nu förorda en återgång till äldre förhållanden på detta område. Den öfverensstämmelse, som i detta hänseende alltid rådt mellan brännvinsförsäljningsförordningen och ölförsäljningsförordningen synes utskottet fortfarande böra upprätthållas. Att nu ändra allenast den sistnämnda författningen i det syfte, motionären påyrkat — och något förslag till motsvarande ändring i brännvinsförsäljningsförordningen i denna del föreligger icke — måste anses olämpligt. Dessutom bör uppmärksammas, att, då en persons beskattning af rörelse skall grunda sig på inkomsten under föregående kalenderår, det också ur synpunkten af ordning och kontroll i beskattningsförhållandena är lämpligt, att rättigheterna för näringsidkare af ifrågavarande slag meddelas efter kalenderårsberäkning. Utskottet finner sig därför icke kunna förorda de af motionären föreslagna ändringarna i 7 § i förordningen angående försäljning af vin och öl.

Vidkommande förslaget till ändring af 8 § i förutnämnda författning må det väl vara sant, att, då i andra städer än Stockholm vederbörande magistrat skall höras öfver utskänkingsrättigheter vid järnvägsstationer, det vore konsekvent, om i Stockholm yttrande skulle infor dras från stadsfullmäktige rörande dylika rättigheter. Då emellertid allenast en enda rättighet af förevarande slag finnes i Stockholm, nämligen vid Stockholms centralstation, använd allenast af järnvägens passagerare och betjäning, synes den af motionären väckta frågan vara alltför ringa att nu böra föranleda till en författningsändring. För ölhandelns lämpliga ordnande inom hufvudstaden kan ändringen icke vara af någon betydelse. Utskottet finner sig således ej heller i denna del böra förorda motionärens hemställan.

Motionären har vidare föreslagit, att till 9 § i ölförsäljningsförordningen måtte göras ett tillägg af det innehåll, att, om en rättighet för mindre tid än fullt år återkommer år efter år för samma lokal, den skall behandlas enligt 7 § såsom gällde den helt år. Då utskottet i anledning af herr Beckmans med flere motion rörande 9 § icke funnit skäl föreslå någon ändring i gällande bestämmelser samt liknande stadgaende, som det motionären här ifrågasatt, icke föreslagits i brännvinsförsäljningsförordningen, kan utskottet icke förorda bifall till det af herr Tengdahl i förevarande afseende gjorda förslaget.

De anmärkningar herr Tengdahl framställt mot 20 § i ölförsäljningsförordningen synas utskottet icke heller vara af beskaffenhet att böra föranleda till ändring af lagrummet. De hänföra sig uppenbarligen till specifika stockholmsförhållanden, i hvilka rättelse, där så erfordras, bör kunna vinnas utan författningsändring. Då vederbörande stadsfiskal skall hafva tillsyn öfver beskaffenheten af ifrågavarande kafélokaler, lär han, enligt utskottets mening, lätt förvärfva den för bedömande af sagda lokalers lämplighet erforderliga sakkunskapen. Att besiktning af lokal först sker, sedan tillstånd till rörelsens utövande därstädes vunnits, kan väl någon gång vara olägligt för rättighetens innehafvare. Något författningenligt hinder att i förväg verkställa en besiktning och däröfver afgifva utlåtande kan emellertid icke anses föreligga. Det lär således allenast vara i rena undantagsfall, som en besiktningssman på förfrågan vägrar att i förväg lämna upplysningar och anvisningar angående en lokals lämplighet och torde i en sådan vägran rättelse kunna vinnas genom hänvändning till besiktningssmans öfverordnade. Då något förslag till ändring, i med förevarande motion liknande syfte, af brännvinsförsäljningsförordningen icke föreligger, skulle

också, om motionen vunne afseende, olika bestämmelser komma att gälla för besiktning af lägenheter för brännvinsutskänkning och lokaler för ölförsäljning, hvilket icke kan vara lämpligt och lätt kunde föranleda oreda. Utskottet kan i följd häraf icke förorda bifall till motionärens förslag rörande 20 § i ölförsäljningsförordningen.

Hvad slutligen beträffar yrkandet i förevarande motion, n:o 159, rörande förfarandet vid ombyte af försäljningslokal, må erinras om, att de yttranden, som de kommunala myndigheterna enligt gällande bestämmelser skola afgifva öfver ansökningar om flyttning af rättigheter, tydligen måste bli normgifvande för Kungl. Maj:ts befallningshafvandes beslut i ämnet. Allenast i rena undantagsfall, då synnerligen tungt vägande skäl föreligga, kan det rimligen ifrågakomma att icke fästa afseende vid de lokala myndigheternas mening. Här är ju icke fråga om några nya rättigheter eller andra innehafvare af rättigheter, utan blott om ombyte af försäljningsställe, således om den nya lokalens läge och lämplighet, allt förhållanden, med afseende å hvilka vederbörande kommunala myndigheters skäligen inflytande må anses garanteradt genom bestämmelsen, att deras yttranden skola infordras.

Utskottet har på grund häraf funnit sig böra afstyrka bifall till motionärens förslag jämväl i nu förevarande del.

Under återopande af hvad sålunda anförts tillåter utskottet sig att hemställa:

1:o) att Riksdagen, i anledning af förevarande motion n:o 125, af herr *E. Beckman* m. fl., i den del denna motion afser 16 § 1 mom. i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, för sin del ville besluta, att nämnda moment, liksom i förordningen förekommande hänvisning till berörda lagrum, skola ur förordningen utgå, samt att sifferbeteckningarna på de kvarstående momenten i paragrafen i följd häraf skola ändras;

2:o) att hvad i motionen n:o 125 föreslagits rörande 16 § 4 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o) att ej heller hvad i motionen n:o 126, af herr *E. Beckman* m. fl., vidkommande 9 § 3 mom. och 10 § i förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905 föreslagits måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

14 *Sammansatta Bevillnings- och Lagutskottets Betänkande N:o 2.*

4:o) att herr *Tengdahls* motion, n:o 159, icke måtte
föranleda till någon Riksdagens vidare åtgärd.

Stockholm den 22 april 1909.

På sammansatta bevillnings- och lagutskottets vägnar:

NILS TROLLE.

Reservationer:

Vid punkt 1:o af herrar friherre *Trolle, Wester*, friherre *C. J. Beck-Friis, Gustaf Andersson, Ridderbjelke* och *C. Nyström*,

hvilka yrkat afslag å herr Ernst Beckmans m. fl. i motionen n:o 125 framkomna förslag om borttagande af 1 mom. i 16 § af gällande brännvinsförsäljningsförordning;

vid punkterna 2:o och 3:o af herrar *Schotte, Berg* i Göteborg, *Gustafsson* i Sjögesta, grefve *Hamilton, Pettersson* i Södertälje och *Jansson* i Edsbäcken, hvilka anfört:

»De tillfälliga utskänkingsrättigheter, hvarom här är fråga, hafva, enligt hvad erfarenheten visat, medfört åtskilliga olägenheter. Under dessa rättigheter hafva flerstädes inrymts teatrar, sommarrestauranger och andra liknande lokaler, där utskänkingsrörelse, ehuru regelbundet återkommande år efter år, icke pågått året rundt. Att med tillhjälp af nu förevarande lagrum skapa dylika, så att säga halfpermanentarättigheter, har synts så mycket mer olämpligt, som vederbörande kommunala myndigheter icke tillerkänts något inflytande på dylika rättigheters tillkomst. Enligt vår mening böra rättigheter af förevarande slag meddelas endast i samma ordning som de ordinarie rättigheterna. Emellertid synes lagrummen, 16 § 4 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen och 9 § 3 mom. i förordningen angående försäljning af vin och öl, icke böra helt upphävas. Det kan nämligen tänkas tillfällen, såsom vid landtbruksutställningar, möten o. s. v., där, i sammanhang med matservering, möjlighet till meddelande af utskänkingsrätt icke bör saknas. För att kunna begränsa lagrummens tillämpning till dylika fall, synes sådan ändring af förevarande bestämmelser böra vidtagas, att rättigheter af ifrågavarande slag allenast må beviljas för en tid af högst 14 dagar under ett år åt en och samma person.

Hvad beträffar 10 § i förordningen om försäljning af vin och öl, så mötte detta lagrum redan vid sin tillkomst 1905 starka protester. Vid auktioner och liknande tillfällen, till hvilka stadgandet närmast hänför sig, måste en utskänkingsrätt vara särskildt olämplig. Då något behof af en bestämmelse i förevarande syfte icke heller förefinnes, hafva vi biträdt yrkandet om paragrafens borttagande.

På grund af hvad sålunda anförts, anse vi, att punkterna 2) och 3:o) af utskottets förevarande hemställan bort affattas sålunda:

2:o) att Riksdagen, i anledning af herr *Ernst Beckmans* m. fl. motion n:o 125, i hvad den afser 16 § 4 mom. i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, måtte för sin del besluta, att nämnda moment skall erhålla följande förändrade lydelse: »Där i annat fall än förut i denna § är sagdt värdshusrörelse för någon del af året tillfälligtvis kan vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller där trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må rättighet till brännvinsutskänkning på därom af vederbörande gjord ansökning meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, dock icke för längre tid af året än fjorton dagar åt samme person»;

3:o) att Riksdagen, i anledning af herr *Ernst Beckmans* m. fl. motion n:o 126, måtte för sin del besluta, dels att § 9 mom. 3 i förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905 skall erhålla följande förändrade lydelse: »Där i annat fall än förut i denna § är sagdt utskänkingsrörelse kan komma i fråga att under endast någon del af året utöfvas, må rättighet till utskänkning af vin och öl, på därom af vederbörande gjord ansökning, meddelas af Konungens befallningshafvande, dock icke för längre tid af året, än fjorton dagar åt samme person»; dels ock att 10 § i nyssnämnda förordning, liksom i förordningen förekommande hänvisningar till detta lagrum, skola utgå ur förordningen samt de följande paragraferna erhålla de förändrade nummer, som häraf påkallas.»

vid punkt 4:o)

dels af herrar *Schotte*, *Gustafsson* i Sjögesta, grefve *Hamilton*, *Pettersson* i Södertälje och *Jansson* i Edsbäcken, hvilka anført följande:

»Till en början erinra vi om den ändrade lydelse af 9 § i ölförsäljningsförordningen, som vi i föregående reservation föreslagit. Med dess bifallande blir uppenbart, att årligen återkommande rättigheter af längre tidrymd än 14 dagar måste behandlas enligt § 7 i nämnda förordning. Praktiskt taget har därmed herr *Tengdahls* motion i denna del vunnit afseende.

Då vi vidare i likhet med motionären, herr *Tengdahl*, anse, att i fråga om flyttning af ett försäljningsställe samma befogenhet för veder-

börande kommunala myndigheter bör gälla, som tillkommer dem med afseende å upplåtelse af försäljningsrätt, hafva vi, ansett, att punkt 4:o) af utskottets hemställan bort affattas sålunda:

4:o) att Riksdagen, i anledning af herr *Tengdahls* motion n:o 159, måtte för sin del besluta, att 21 § i förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905 skall erhålla följande förändrade lydelse: »Ombyte af försäljningsställe må ej ske med mindre den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen därtill gifver sitt bifall; skolande dessförinnan tillfälle att sig i ämnet yttra lämnas samma myndigheter, som blifvit hörda öfver ansökningen till ifrågasvarande försäljningsrättighet.

Har ansökning om ombyte af försäljningsstället blifvit afstyrkt, i Stockholm af stadsfullmäktige och å annan ort af båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, må densamma ej bifallas.

Om beslut enligt denna § meddele Kungl. Maj:ts befallningshafvande underrättelse i enlighet med hvad i 17 § 3 mom. är stadgadt;» samt

att herr *Tengdahls* motion i öfrigt icke måtte för-
anleda till någon Riksdagens vidare åtgärd.»

dels ock af herr Berg i Göteborg.

Herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.
